

виводячи її на зовсім інший рівень відображення реальності - як внутрішньої, так і зовнішньої» [5, с. 121-122].

«Народжені війною» твори мистецтва ще «не встигли» увійти до навчальних програм і підручників. Їхнє вивчення, аналіз, класифікація – завдання на майбутні роки й десятиліття. Однак вчителі мистецтва, які мають достатньо можливостей для виявлення власної педагогічної творчості і свободи у відборі навчального матеріалу в різноманітних джерелах, можуть з власної ініціативи залучати це нове мистецтво до навчання й виховання школярів, особливо – старших підлітків і старшокласників.

Список використаних джерел

1. Барб-Галль Франсуаза. Як розмовляти з дітьми про мистецтво. Львів : Видавництво Старого Лева. 2024. 176 с.
2. Волков С. М. Мистецька освіта як імагема в українській культурі. Динаміка і практика трансформації. Тенденції розвитку початкової мистецької освіти в Україні : зб. тез доповідей Всеукраїнської наук.-практ. конф. Національна академія мистецтв України. Київ : 2020. С. 12-15.
3. Кремень В. Г., Сисоєва С. О., Бех І. Д. та ін. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі. Вісник НАПН України. 2022, № 4(2). С. 1-30. URL: <https://doi.org/10.37472/v.naes.2022.4206>
4. Падалка Г. М., Зайцева А. В. Культурологічні виміри проєктивного моделювання мистецької освіти. Культура і сучасність : альманах. № 1. Київ: ІДЕЯ ПРИНТ, 2020. С. 3-6.
5. Стоян Світлана. Мистецтво та війна: специфіка художніх трансформацій. Філософська думка. 2022. № 3. С. 119 – 124.

Т.К. Окушко, м. Київ

ЦІННІСНЕ СТАВЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ДО ЗДОРОВ'Я ЯК РЕСУРС ЖИТТЄВОЇ УСПІШНОСТІ

У статті розглядаються питання ціннісного ставлення старшокласників до здоров'я. Охарактеризовано важливі аспекти збереження фізичного й ментального здоров'я старшокласників у період воєнного стану та повоєнного відновлення. Окреслено коло «реперних точок» щодо ціннісного ставлення до здоров'я старшокласників як ресурсу життєвої успішності.

Ключові слова: здоров'я, ціннісне ставлення, життєва успішність, старшокласники, реперні точки.

Збереження життя та здоров'я дітей є стратегічно важливим і пріоритетним завданням держави. Однією з «Глобальних цілей сталого розвитку до 2030 року», визначених Організацією Об'єднаних Націй, є здоров'я

та благополуччя для всіх. За оперативними даними Міністерства охорони здоров'я України, останні десятиріччя показують тривожну тенденцію – зменшення кількості здорових дітей у країні, що відбувається на тлі зменшення чисельності дитячого населення взагалі. За 10 останніх років країна втратила майже 10 млн осіб, кількість новонароджених зменшилася в більш ніж 2 рази, коли середній вік населення становить 41,8 років (чоловіків – 39,0, жінок – 44,3), зменшується кількість жінок фертильного віку, коли на 100 померлих приходить трохи більше 50 новонароджених, коли природній приріст населення становить мінус майже триста тисяч осіб (дані на 01.01.2020 р.).

У лабораторії фізичного розвитку і здорового способу життя Інституту проблем виховання НАПН України упродовж 2023-2025 рр. здійснюється наукове дослідження «Формування життєвої успішності учнів старших класів в умовах поствоєнної реальності». Методика дослідження базується на ідеї, що життєва успішність людини в будь-якому виді діяльності визначається специфічною структурою інтегральних і функціональних якостей особистості, її знань, досвіду, дій з освоєння певних видів діяльності, що надають їй можливість досягати успішності, та особистих задатків і ресурсів. Життєва успішність людини полягає у вмінні визначати цілі й досягати значущих особистісних результатів. У контексті формування життєвої успішності актуалізуємо проблему ціннісного ставлення учнів старших класів до власного здоров'я, що передбачає усвідомлення його як найважливішого ресурсу для досягнення мети та зумовлює обрання учнем таких стратегій поведінки і способу життя, які забезпечать збереження й зміцнення здоров'я.

Здоров'я відноситься до основних вітальних потреб особистості. В умовах повномасштабної збройної російської агресії проти України ускладнюються процеси збереження фізичного й ментального здоров'я дітей та учнівської молоді. В умовах постійних повітряних тривог, вибухів, обстрілів і залпів артилерії психіка зростаючої особистості зазнає глибоких психологічних і часто фізичних травм, може проявлятися у вигляді протрації, тривожності, імпульсивності, дратівливості, агресивності, конфліктності учнів, деформацій у

стосунках з дорослими й однолітками. Наразі за результатами дослідження Gradus Research 75 % дітей в Україні перебувають у стані стресу.

Здоров'я являє собою складний соціальний феномен, це стан найповнішого фізичного, ментального і соціального благополуччя, а не тільки відсутності хвороб і фізіологічних особливостей розвитку. В умовах глобальних суспільних трансформацій цінність здоров'я доцільно розглядати як важливий соціокультурний показник для самореалізації та успішності людини, тому ми розглядаємо виховання ціннісного ставлення до здоров'я як важливий ресурс успішності людини.

За усіх наявних концепцій, що впливають на формування здоров'я як цінності, більш ніж 50 % припадає на спосіб життя індивіда проти фактора спадковості (20-25 %), факторів середовища, екології (10-15 %), рівня охорони здоров'я (10-15 %). Хоча поділ є достатньо умовним і має певну похибку, більшість науковців у світі схиляється до її визнання. Зрозуміло, що людина не може змінити апріорі всі чинники впливу, але виховати в собі ціннісне ставлення до здоров'я як ресурсу життєвої успішності та щасливого життя цілком реально.

В українській педагогічній науці актуальною є дослідницька проблема успішності людини, зокрема взаємозалежності соціального здоров'я і способу життя, яка також є наявною в закордонних авторів. Сутність успішності вітчизняні дослідники (Г. Михайлишин, М. Довга) убачають у неодноразовому верифікованому життєвому досвіді на основі позитивного мислення й способу життя. Ідеться про мотивацію досягнення поставленої мети шляхом цілеспрямованої діяльності, прагнення гармонійно розвиватися. Поділяємо позицію О. Матеюк, яка розглядає успішність як внутрішній стан особистості, що досягається поступово за регулярної концентрації на власних ключових бажаннях, активних зусиллях задля рівноваги й гармонії. Їхнє підґрунтя – це відмінне здоров'я в усіх його виявах, належне фінансове забезпечення, довіра в сім'ї, соціальне і професійне самоствердження. Так, опитування вихованців ГО ВДГР «Школа безпеки» на запитання «Що, на ваш погляд, властиве людині, яка

задоволена своїм життям?» засвідчило, що 77,5 % респондентів у вихованні здоров'я як цінності покладаються на себе, спосіб життя й відповідальність за своє здоров'я. Тому доцільно розглядати такий підхід як основу для руху вперед, вибудовування життєвих цілей та успішності. Водночас зазначимо, що важливо обґрунтувати реперні точки (знак, вихідна точка, точка успіху, розвитку, змін) у вихованні ціннісного ставлення до здоров'я як ресурсу життєвої успішності.

Одне із завдань наукового дослідження полягає в розробленні практико-орієнтованих моделей і механізмів формування життєвої успішності учнів старших класів в умовах поствоєнної реальності. Структурними блоками моделі є: методологічно-цільовий, організаційно-суб'єктний, змістово-технологічний і діагностувально-результативний. Критеріями й відповідними показниками визначено: *усвідомлення власного життєвого призначення* (розуміння якостей і навичок життєво успішної особистості; обізнаність щодо ресурсного забезпечення життєвої успішності; креативне цілепокладання в розробленні життєвого проєкту); *спрямованість на досягнення успіху* (оптимістичне ставлення до майбутнього; прагнення до розвитку якостей і навичок життєво успішної особистості; ціннісне ставлення до здоров'я як метаресурсу життєвої успішності); *результативність власної життєдіяльності* (прийняття ризиків і невизначеності життєвих подій; продуктивне вирішення життєвих завдань; участь у соціальних ініціативах, розроблення й реалізація власних просоціальних проєктів). Зокрема, модель життєвої успішності вихованців дитячої громадської організації ВДГР «Школа безпеки» в умовах поствоєнної реальності має свої особливості включно з партнерською взаємодією з різними стейкхолдерами, тож буде обґрунтовано реперні точки для визначення чинників, критеріальних показників, які покладено в основу виховання ціннісного ставлення до здоров'я як ресурсу життєвої успішності. Реперні точки серед іншого включатимуть такі змістові складники: упорядкування способу життя, формування свідомого ставлення до здоров'я, вибір умов, норм і принципів, що зменшують негативний вплив на

особистість, формування культури безпеки життєдіяльності; пізнання себе, своїх особливостей і можливостей; помірковане ставлення до харчування; якість сну, що дає сили для відпочинку й відновлення; фізична активність; уміння контролювати свої емоційні стани; позитивна дозвіллева та громадська діяльність: рефлексія, уміння аналізувати, підтримувати, прогнозувати та заохочувати власні успіхи й досягнення.

Список використаної літератури

1. Соціально успішна особистість: сутність і технології виховання: навч.- метод. посіб. / Федорченко Т.Є. (ред.), Кириченко В.І., Нечерда В.Б., Тарасова Т.В., Безрук К.О., Лаврентьєва І.В. Кропивницький: ІмексЛТД, 2022. 181 с.
2. Кириченко В. І. (Ред.), Нечерда В. Б., Безрук К. О., Лаврентьєва І. В. Методика формування соціально успішної особистості старшокласника в системі загальної середньої освіти: метод. рек. Київ, 2022. 133 с.

В.В. Остапчук, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ЗАКЛАДАХ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Професійний саморозвиток майбутніх соціальних працівників – це процес постійного набуття знань і вмінь, особистісних і професійних якостей, загальних і професійних компетенцій з дотриманням цінностей та етичних норм соціальної роботи для забезпечення соціальної й професійної успішності особистості фахівця із соціальної роботи.

***Ключові слова:** майбутні соціальні працівники, професійний саморозвиток, соціально й професійно успішна особистість.*

В умовах адаптації до динамічних змін професійний саморозвиток фахівців виступає ключовим моментом для успішного впровадження інновацій соціальної роботи, оскільки інноваційні методи й сучасні технології соціальної роботи потребують не лише збільшення знань, але й компетентного їхнього практичного застосування. Саме спроможність соціальних працівників до постійного професійного саморозвитку стає соціально значущою характеристикою фахівця нової формації, має забезпечити його професійну мобільність, соціальну й інноваційну активність і конкурентоспроможність на ринку праці. Тому логічною повинна бути необхідність здійснення формування професійного саморозвитку в процесі підготовки фахівця соціальної сфери.